

Frankeermachinestempels: zó kunt u ze verzamelen! (2)

Hoe verzamel je frankeermachinestempels? Dat was de vraag die het uitgangspunt vormde voor een artikel van de heer D. Veenstra uit Buitenpost. Het eerste deel van dat artikel hebt u kunnen lezen in het decembernummer van 'Philatelie'. De heer Veenstra sluit zijn overzicht van verzamelvormen en -thema's nu af. Zijn slotconclusie is: met frankeerstempels kun je vele kanten op!

In december kwam als laatste 'type' de 'allesverzamelaar' ter sprake. Mensen die 'alles' verzamelen moeten – zo constateerden we toen – beslist niet kleinbehuist zijn. En omdat veel mensen te maken hebben met een beperkte bergruimte bepalen we ons hierna weer tot min of meer scherp afgebakende verzamelgebieden.

Gemeenten-verzamelingen

Het aantal verzamelaars dat zo verstandig is zich te beperken tot een bepaalde groep frankeerstempels groeit nog steeds. Onze Nederlandse gemeenten behoren ongetwijfeld tot de categorie machinegebruikers die stempels leveren die geschikt zijn voor een aparte verzameling. Frankeerstempels van Nederlandse gemeenten zijn over het algemeen vrij 'herkenbaar'. Mogelijk is het dit aspect – samen met het feit dat het om een relatief overzichtelijke groep frankeerstempels gaat – dat ervoor zorgt dat dit verzamelgebied behoorlijk populair is.

Wie eenvoudig wil verzamelen kan zich beperken tot één stempel per gemeente. Wie daarentegen compleetheid binnen het gekozen gebied nastreeft kan proberen alle stempels van alle machines die binnen één gemeente worden gebruikt te verzamelen. Eerlijkheidshalve moet worden opgemerkt dat het begrip 'eenvoudig' tot op zekere hoogte misleidend is. Er worden namelijk al gedurende vele jaren gemeenten samengevoegd en opgeheven. De stempels van de oude of verdwenen gemeenten zijn uiteraard lastige 'nummers'!

De populariteit van het verzamelgebied 'gemeenten' valt ook af te leiden uit het feit dat er een *Studiegroep verzamelaars Frankeerstempels Nederlandse Gemeenten* (SFG)

bestaat die zo'n vijftienzeventig leden telt. De groep organiseert bijeenkomsten waarop geruild kan worden, heeft een rondzenddienst opgezet en een zorgt voor een stukje dienstverlening in de vorm van een geregeld verschijnende nieuwsbrief, die de nieuwe gemeentestempels meldt. Er bestaat voor dit verzamelgebied ook een aparte catalogus, getiteld *Frankeerstempels Nederlandse Gemeenten*. Het verzamelen van gemeentestempels wordt erdoor vergemakkelijkt. Als u dat laatste juist een bezwaar vindt, kunt u het zichzelf moeilijk maken door te proberen alle gemeenten van een ander land bij elkaar te brengen...

De overheid

Een voor de hand liggende uitbreiding van het vorige thema is die naar een verzameling 'De overheid in Nederland'. Dat is dan wel meteen een heel uitgebreid verzamelgebied: tot de overheid behoren onder meer de provincies, de waterschappen en de gewesten, maar ook het Rijk, de ministeries en de daaronder valende organen en instellingen. Vooral het Rijk staat garant voor een breed terrein aan stempels, afkomstig van uiteenlopende diensten. De arbeidsbureaus, de belastingkantoren, de bureaus van de rijkspolitie – dat alles en nog veel meer valt eronder. Al met al dus een vrij omvangrijk verzamelgebied! Een nadeel kan zijn dat veel van de frankeerstempels uit deze categorie – en dan vooral die van het Rijk – uitgesproken saai zijn; in veel gevallen ontbreekt de 'vlag'. Dat kan leiden tot een aaneenschakeling van tientallen dezelfde stempels, met als enige variatie het machinenummer en het adres (dat vaak uit een postbusnummer bestaat) plus de postcode. Ondanks die saaiheid zijn er toch gedrevenen die be-

langrijk vinden om 'compleet' te zijn; er is een groep verzamelaars bezig met het registreren van al deze machines!

Van A tot Z

Sommige verzamelaars zijn gek op het 'afwijkende'. Ondanks het feit dat de filatelie daartoe volop mogelijkheden biedt, vormt deze groep toch een minderheid. Bij de verzamelaars van frankeerstempels ligt dat al niet anders. Ook bij hen laat zich de drang om iets te verzamelen 'anders dan anderen' gelden. Gelet op de grote hoeveelheid beschikbare stempels zijn de kansen ook hier volop aanwezig. Het 'probleem' is zoals altijd dat men zelf die mogelijkheden moet zien. Hoe moeilijk dat soms is blijkt als opvallende verzamelthema's onder de ogen van minder creatieve verzamelaars komen. Dan valt de opmerking 'Héé... kan dat ook?' nogal eens te beluisteren. Een voorbeeld van 'iets anders' is een verzameling die is gebaseerd op een betrekkelijk eenvoudig gegeven: het *alfabet*. Elk frankeerstempel dat één van de 26 letters van ons alfabet afzonderlijk in beeld brengt kan in zo'n verzameling 'Van A tot Z' worden opgenomen.

Ook hier is het weer van belang dat er geput kan worden uit een 'grote aanvoer' van materiaal. In een paar jaar tijd kan een dergelijke collectie dan een enorme omvang krijgen. Wie er oog voor heeft zal merken dat de ontwerpers van frankeerstempels vaak een grote creativiteit aan de dag leggen. Het is aan de verzamelaar om zijn basisvoorraad op grond van een bepaalde 'rode draad' om te vormen tot een presentabele verzameling. Iedere verzamelaar kan daarbij tot zijn of haar specifieke opzet komen.

Lang zullen ze leven!

Een jubileum wordt door de meeste mensen beschouwd als een heuglijke gebeurtenis. Het is zelfs een belangrijke reden om in aanmerking te ko-

Het eerste deel van dit artikel werd geplaatst in 'Philatelie' van december 1989

men voor de uitgifte van bijzondere postzegels. Het is dus niet zo verwonderlijk dat er ook 'bijzondere' frankeerstempels ter gelegenheid van jubilea worden gebruikt. Dat gebeurt in zo'n omvang dat er zelfs verzamelaars zijn die een aparte verzameling van dit soort stempels hebben opgezet.

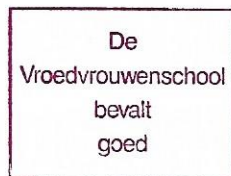
Het aanbod kan heel gevarieerd zijn: er zijn stempels die het eerste lustrum van een bedrijf herdenken, maar ook het duizendjarig bestaan van een plaats of stad kan de aanleiding zijn. Ook in grafisch opzicht is er sprake van een grote variatie, van heel eenvoudig tot bijzonder uitbundig. Behalve op zichzelf staande stempels komen er ook 'series' voor. Als voorbeeld noem ik een reeks waarbij alle twaalf provinciale 'filialen' van een bepaalde rijksinstelling – in dit geval het kadaster – eenzelfde jubileumstempel gebruiken: '100 jaar Rijksdriehoeksmeting' (1985).

Bij 'jubileumstempels' kan zich een probleem voordoen, vooral als het gaat om frankeerstempels ter gelegenheid van bepaalde evenementen: ze hebben vaak een heel beperkte 'looptijd'. Het parool is hier: ogen open houden en proberen er achter te komen waar zulke stempels in gebruik zijn. De verzamelaars van frankeerstempels hebben de schone taak, dit soort stempels van de prullemand te redden!

Stempels met een geintje

Wie op een tentoonstelling thematische verzamelingen bekijkt, zal soms verbaasd zijn over de 'leuke' vondsten in dergelijke verzamelingen. Als u mocht denken dat frankeerstempels vooral saai en gelijkvormig zijn hebt u het goed mis. Onder het nieuwe aanbod zullen opletende verzame-

Van A tot Z

Educaboek bv

Het rijmpje is afkomstig van een houthandel; gelukkig heeft dit bedrijf het niet bij dit stempel gelaten

11693

WORLD WIDE TRAMP TRADING

Wie er goed op let, ziet steeds meer van dit soort voorbeelden!

Lang zullen ze leven!

De indrukwekkendste jubilea vind je bij de gemeenten. Zo kon het tot de Friese gemeente Achtkarspelen behorende dorp Drogheham in 1980 het duizendjarig bestaan vieren. Het Heras-stempel is tegelijkertijd een stempel met een geintje!

Stempels met een geintje

Een zaagwesp in de houthuisthalen weet moeiteloos in slaapte vallen; „Mijn man zaagt bomen,” zegt ze droogjes, „en strooit mij zaagsel in de oogjes.”

postbus 6

laars zonder twijfel 'leuke' vondsten aantreffen. Zoveel zelfs, dat een verzameling op het thema 'Frankeerstempels met een geintje' heel snel kan uitdijen.

Voor zo'n verzameling zouden frankeerstempels met een opvallende afbeelding en/of tekst in aanmerking kunnen komen. Wat een 'geintje' is zal door iedereen weer anders worden ingevuld. Maar u kunt er van verzekerd zijn, dat zo'n verzameling al snel uitgroeit tot een collectie boeiende staaltjes van creativiteit. Het verzamelen van dit soort stempels is gewoon leuk – het is een hobby in de ware zin van het woord.

Overigens meldde 'Philatelie' al in februari 1974 een frankeerstempel met een geintje, namelijk het stempel van een slager uit Groningen met de opmerkelijke tekst 'Het vlees is zwak'...

Verzamelen rond een thema

Uiteraard is het ook mogelijk rond een thema te verzamelen. Vroeger zag men bij thematische verzamelingen vaak een soort appendix waarin frankeerstempels waren ondergebracht die betrekking hadden op het behandelde thema. Tegenwoordig worden dergelijke stempels verspreid in deze verzamelingen opgenomen.

Los van het echte thematische aspect, vinden sommige verzamelaars het gewoon leuk om een bepaalde groep frankeerstempels bij elkaar te brengen. De mogelijkheden zijn legio: alle automerken, rederijen, ziekenhuizen, enzovoort.

Thematische filatelie

Het valt een beetje buiten het bestek van dit artikel, maar er moet toch op worden gewezen dat frankeerstempels zich soms heel goed lenen voor onderbrenging in thematische verzamelingen. Sterker nog: in veel gevallen fungeren frankeerstempels als 'koplopers' in thematische verzamelingen.

Als zich rond een bepaald thema nieuwe ontwikkelingen voordoen levert dat doorgaans niet zo heel snel postzegels of postwaardestukken op; frankeerstempels bieden dan vaak de enige mogelijkheid om zo'n ontwikkeling te illustreren.

Zegel met frankeerstempel

Bijna onuitputtelijk zijn de mogelijkheden waaruit de verzamelaar van frankeerstempels kan kiezen. Zo kun je een collectie opbouwen die bestaat uit frankeerstempels, gecombineerd met postzegels. Een voorbeeld daarvan is de verzameling die zo is opgezet dat er steeds een postzegel met dagtekeningstempel van een bepaalde plaats wordt getoond, met daarnaast een frankeerstempel dat uit diezelfde plaats afkomstig is. Wie dit een wat vreemde manier van verzamelen vindt moet bedenken dat het er in de eerste plaats om gaat dat een verzamelaar plezier beleeft aan het opzetten en bij elkaar brengen van zijn collectie. Met alle respect voor tentoonstellingsregels en dergelijke: is 'plezier' eigenlijk niet het enige dat *werkelijk* telt?

'All over the world'

De verzamelaar die de voorkeur geeft aan een klein gebied kan zich bij voorbeeld beperken tot een internationale verzameling van frankeerstempels van één bepaald bedrijf. 'Internationaal' dan in die zin, dat naast de frankeerstempels van de hoofd- en eventuele nevenvestigingen in Nederland, ook die van alle buitenlandse vestigingen worden verzameld. Bij internationaal opererende bedrijven behoeft u overigens niet uitsluitend te denken aan *multinationals* als Philips. Ook veel Nederlandse banken hebben verrassend veel buitenlandse vestigingen. Uitbreiding van een bedrijfs- naar een brancheverzameling is uiteraard ook mogelijk.

Stempel op stempel

Op poststukken die zijn gefrankeerd met een frankeerstempel kunnen allerlei postale stempels voorkomen. Ook de reden van de afstempeling kan nogal verschillen. Er zijn normale stukken, maar ook aangetekende stukken en expresse stukken. Wie er plezier in heeft, kan al die verschillende combinaties verzamelen.

Allerlei

Wie een aantrekkelijk verzamelthema zoekt kan vrijwel altijd uit de voeten met het onderwerp 'allerlei'. De verzamelaar maakt daarbij zelf uit wat daar allemaal onder valt! Enkele voorbeelden om uw gedachten te bepalen (en u misschien op ideeën te brengen):

- misdrukken (die zijn er in een grote variatie)
- dubbele frankeringen
- combinaties van frankering met een frankeerstempel en een postzegel
- frankeerstempels op allerlei soorten stroken (met de merknaam van de frankeermachine of gewoon neutraal)
- het kleinste en het grootste frankeerstempel ter wereld
- afdrukken van beschadigde clichés
- kleurvariaties
- fantasiestempels.

Logo in tweevoud

Er zijn verzamelaars die er aardigheid in vinden enveloppen te verzamelen die een 'twee-eenheid' bieden: het frankeerstempel laat dan een logo, beeldmerk of wapen zien dat ook in de bedrukking van de envelop voorkomt. Een bekend voorbeeld is een ver-

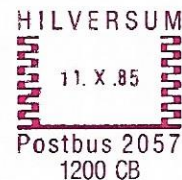
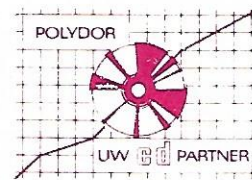
vervolg op pag. 115

Verzamelen rond een thema

In dit geval betreft het gekozen thema een groep ziekenhuizen. Het stempel met een gebouw – het Koninklijk Nederlands Gasthuis voor Ooglijders – is eveneens een voorbeeld van een vrij gedetailleerd stempel dat het uitstekend kan doen in een verzameling op het thema architectuur

Thematische filatelie

spaart hart en zenuwen

ZENDING 1985

Getuigen van Christus met het hart op de tong met handen en voeten samen met partnerkerken

Uit de werkelijk tienduizenden voorbeelden een selectie van slechts drie stempels

Zegel met frankeerstempel

Combinatie van een frankeerstempel en een postzegel uit dezelfde plaats. U neemt het de auteur van dit artikel wel niet kwalijk dat hij een voorbeeld dicht bij huis heeft gezocht...

'All over the world'

ABN Bank
PROVIDES ALL
BANKING SERVICES

ABN Bank

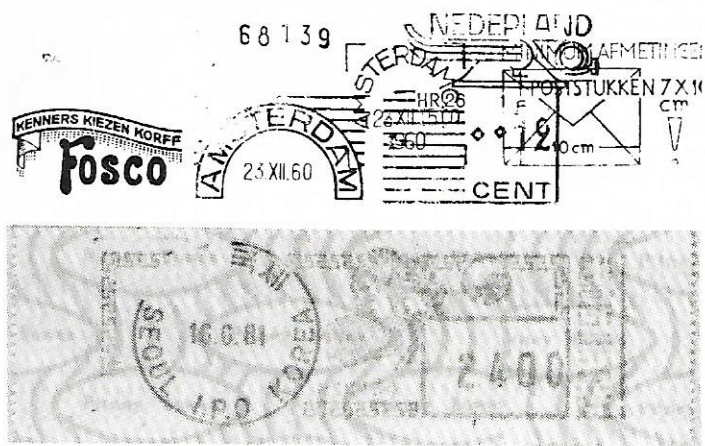
ABN Bank
Algemene Bank Nederland
(Deutschland) Aktiengesellschaft

Postfach 2 34
D-7000 Stuttgart 1

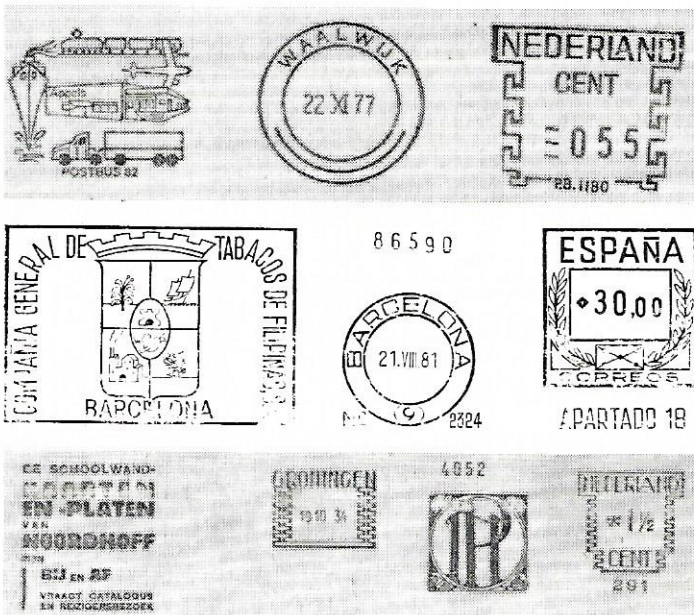
Veel Nederlandse bedrijven zijn over de hele wereld verspreid

Stempel op stempel

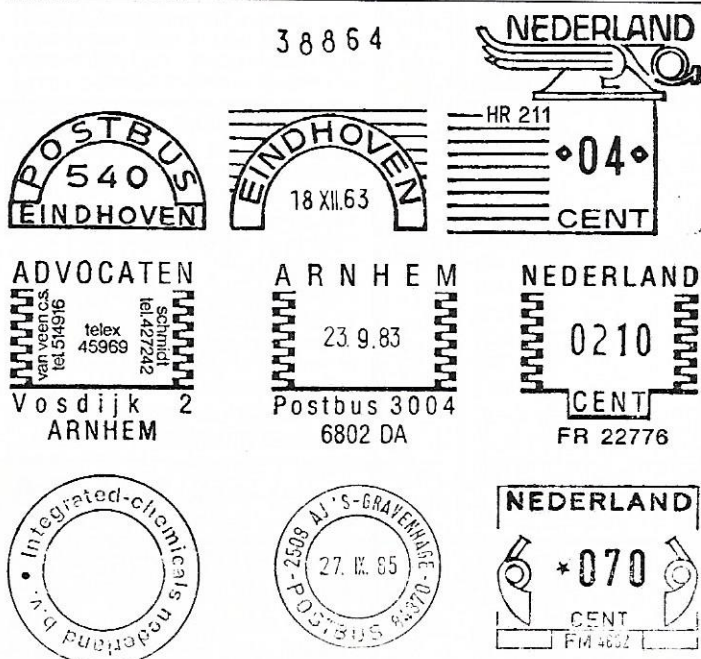

Enveloppen zoals het Koreaanse voorbeeld spreken vrijwel elke verzamelaar aan. Bovendien worden op de achterkant vaak de nodige (vertrek- en aankomst)stempels geplaatst. Een bezwaar kan zijn dat ze doorgaans veel ruimte innemen

Allerlei

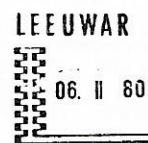
Frankeerstempels kunnen heel klein zijn, zoals het voorbeeld van de PB 1180 uit Waalwijk, maar ook fors (zie het Spaanse voorbeeld) of breed (het stempel uit Groningen)

De ontwerpers van frankeerstempels zoeken voor de 'vlag' soms aansluiting bij de basisvorm. Ze zijn vrij zeldzaam, want de volgende is niet origineel meer!

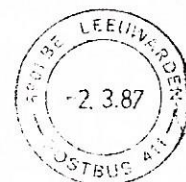

26.10.84

Directie van de Volkshuisvesting in de provincie

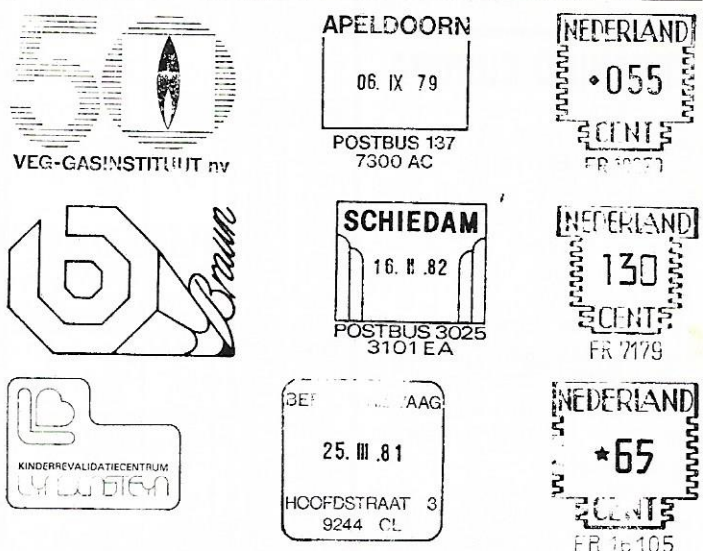
Friesland

Drie voorbeelden waarbij iets aan de hand is. In het stempel van Landi-Hartog ontbreekt de datumkast. In het stempel van de Friese Pers (Leeuwarder Courant) is aan de rechterkant een stuk van het datumdeel afgebroken, waardoor Leeuwarden is verminkt tot 'Leeuwar'. Het stempel van de Friese Directie van de Volkshuisvesting is falikant fout. De PTT had deze enveloppe niet mogen bezorgen, want het waardedeel ontbreekt. PTT kan daardoor niet weten of er voor deze brief is 'betaald'. Aan de andere kant ligt het niet voor de hand dat het Rijk zich voor een besparing van drie kwartjes op het verkeerde pad zal willen begeven...

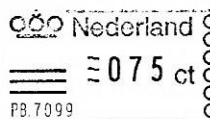

Gewoon een leuke 'collectie' is een verzameling van de varianten van dit logo van de papierindustrie. Het zijn er drie uit een mini-collectie van tien.

Leuk ook zijn uitzonderlijke varianten van het datumdeel, zoals deze drie van het merk Francotype

Logo in tweevoud

Leuk ook zijn uitzonderlijke varianten van het datumdeel, zoals deze drie van het merk Francotype

vervolg van pag. 111

zameling frankeerstempels van gemeenten die hun gemeentewapen zowel op hun enveloppen als in hun frankeerstempel laten figureren. Toegegeven: dat gedrukte beeldmerk heeft niets met filatelie te maken (net zo min als het fraaie plaatje dat op eerstedagenveloppen wordt afgedrukt, overigens) maar er zijn heel wat verzamelaars die het 'gewoon leuk' vinden om zó te verzamelen. Vrijheid blijheid!

En tot slot

Hopelijk bent u ervan overtuigd geraakt dat frankeerstempels een scala aan mogelijkheden te bieden hebben. In dit artikel heb ik me noodgedwongen moeten beperken tot 'het gebeuren om de hoek'. Ik

reken er echter op dat de afbeeldingen een nuttige aanvulling op de tekst vormen. Eén ding zal duidelijk zijn: het terrein is met de voorbeelden die ik u heb gegeven beslist niet afgeroomd. Juist als u kiest voor een 'creatief' thema zult u – dat is althans mijn stellige overtuiging – vele kanten opkunnen. Ik wens u daarbij veel succes!

D. Veenstra, Buitenpost

**Filatelistisch frankeren
is een genoegen: voor anderen
én voor uzelf**